

Till
Regionstyrelsen
Länets kommuner

Regionala Ägarrådets rekommendation angående ägande mm av kollektivtrafiken i Västra Götaland inför beslut i anslutning till Västtrafiks årsstämma den 28 maj 2010

Vi har nu under ett par års tid tillsammans som företrädare för kommuner och region utrett, analyserat och diskuterat olika framtidslösningar för kollektivtrafikens organisation, finansiering mm. Processen började som en lätt översyn men har efterhand kommit att beröra själva grundvalarna för vårt aktieägaravtal. Det är vår fasta övertygelse att de diskussioner som vi politiska företrädare fört i större och mindre grupper har tillfört oss allesammans många nya kunskaper och insikter om kollektivtrafiken och dess förutsättningar i vårt län. Detta gör att vi nu känner oss trygga att kunna rekommendera att vi på årsstämman i maj beslutar att vi genomför en skatteväxling och att Västra Götalandsregionen blir ensam ägare och huvudman för kollektivtrafiken i länet.

På ägarforum den 20 november diskuterade vi särskilt flera frågeställningar som har direkt koppling till alternativet ”regionen som ägare efter skatteväxling”, bl a kommunernas möjligheter till inflytande, vad som ska ingå i trafikhuvudmannens ansvar, hur vi ska hantera skolskjutsar och ekonomiska konsekvenser av en skatteväxling. Vi har arbetat vidare med dessa frågor och bifogar nu ytterligare kunskapsmaterial/förslag inför ert beslut. Vi bilägger dessutom tidigare utsända rapporter om alternativa ägarmodeller och om skatteväxlingar och ekonomiska effekter.

Nämnda frågor har av tidsskäl inte kunnat utredas i detalj. Det vi har försökt göra nu är att identifiera principer utifrån vilka vi senare när ni tagit ställning till ägarfrågan kan utforma detaljerade förslag. Vi ser således framför oss att kommuner och region på Västtrafiks årsstämma den 28 maj fattar ett beslut om ägandet och samtidigt initierar det arbete som måste till för att utveckla och precisera föreslagna principer i tydliga lösningar och regler.

Vi vill här särskilt kommentera hur vi ser på några viktigare frågor. Beträffande kommunernas möjligheter till inflytande har vi identifierat två huvudområden. Det första gäller hur kommunerna ska kunna utöva inflytande på den strategiska

utvecklingen av kollektivtrafiken, påverka målsättningar, vara aktiva i uppföljningar mm. Här ingår också att hitta lösningar för hur den mer vardagliga kontakten mellan kommun och trafikutövare ska fungera. Vår utgångspunkt är att politiken ska fokusera på de strategiska frågorna och att viktiga sådana processer ska ske i nära samverkan mellan region och kommuner. Vi menar också att vi behöver hitta klara skiljelinjer mellan beställare och utövare. Ett annat område för lokalt inflytande handlar om vilka möjligheter som kommer att finnas för att anpassa kollektivtrafikutbudet till lokala förhållanden och att beakta kommunala politiska prioriteringar. Här menar vi att "tillköp" i termer av lägre taxa för olika åldersgrupper, giltighet för skolkort mm ska vara tillåtna förutsatt att de inte är i konflikt med det gemensamma pris- och taxesystemet. Vi menar samtidigt att det kan vara rimligt att vi samsas kring ett begränsat antal varianter för att inte skapa total förvirring hos resenärerna. Detta kan exempelvis ske genom att vi gemensamt beslutar om en "katalog" som reglerar tillvalsmöjligheterna.

Vi föreslår att skatteväxlingen ska utgå från den allmänna kollektivtrafik som vid växlingstillfället finansieras via ägarersättningen och endast korrigeras för eventuella färdtjänstkostnader, befintliga tillköp av trafik och subventioner. Vi föreslår att frågan om färdtjänsten ska ingå eller inte i det gemensamma åtagandet avgörs senare eftersom här påbörjats en utredning. Spårvägstrafiken föreslås ingå men bli föremål för en särskild överenskommelse som reglerar möjligheterna till lokalt inflytande. Idag finns överenskommelser om tillägg, rabatter mm mellan kommuner och Västtrafik som förutsätts ligga utöver åtagandet för den allmänna kollektivtrafiken. Vi föreslår att för dessa beräknas ett självkostnadspris som faktureras kommunen som ett "tillköp" efter det att skatteväxlingen är genomförd. Det kan vara komplicerat att fastslå ett sådant självkostnadspris. Vår ambition är att hitta rimliga lösningar från fall till fall utan att vara överdrivet kamerala. Detta är också en fråga som i sina detaljer med fördel kan lösas efter ett beslut på årsstämman.

Från flera håll har hävdats att vi måste hitta en "rättvis" lösning för skolresorna. Dessa utgör grunden för större delen av den allmänna kollektivtrafiken på landsbygden. Vi har inte funnit något alternativ som kan skapa en rättvis och rimlig lösning vid själva skatteväxlingstillfället och föreslår därför en princip som implementeras efterhand. Vi menar att det är rimligt att även i fortsättningen samordna skolresor och andra resor för att vidmakthålla ett trafikutbud där allmänhetens efterfrågan inte är tillräcklig. Vi föreslår att dagens tidtabellslagda och "öppna" trafik som finansieras som all annan allmän kollektivtrafik via ägarersättningen ska kunna drivas vidare i denna form. Efterhand ska samma krav kunna ställas på denna trafik som man ställer på övriga linjer i den allmänna kollektivtrafiken när det gäller beläggning och kostnadseffektivitet. Eventuella åtgärder behöver prövas i samverkan med berörda kommuner.

Vid en skatteväxling föreslås denna baseras på bokslutet för 2010 med de uppräkningsfaktorer som gäller enligt praxis vid skatteväxlingar för en faktisk växling den 31 december 2011. Detta innebär att kostnadsökningarna under 2011 kommer att ingå i skatteväxlingsunderlaget. Utan tillgång till det ekonomiska utfallet för 2010 är det inte särskilt meningsfullt att nu genomföra någon ny beräkning av hur en växling skulle falla ut för olika kommuner. Däremot tycker vi att det finns skäl att markera vår principiella inställning vad gäller att under en begränsad tid utjämna effekterna av en skatteväxling.

Vi från det regionala ägarrådet kommer att ge möjlighet att ställa frågor om förslaget vid fyra tillfällen;

26 februari	Kl 09.30-11.00 Sjuhärads kommuner i Borås Kl 14.00-15.30 Skaraborgs kommuner i Skövde
1 mars	Kl 09.30-11.00 Fyrbodals kommuner i Uddevalla Kl 14.00-15.30 Göteborgsregionens kommuner, i Göteborg

Till dessa träffar inbjuds politiker och tjänstemän från kommuner och Västra Götalandsregionen. Vi ser det som en fördel om fler politiker än de som är engagerade i ägarråden har möjlighet att delta.

Vi föreslår mot denna bakgrund och med stöd av bifogat material att kommunstyrelsen/ regionstyrelsen föreslår kommunfullmäktige/regionfullmäktige före den 28 maj besluta

att Västra Götalandsregionen från den 1 januari 2012 ska vara länstrafikansvarig och trafik huvudman för den lokala och regionala kollektivtrafiken i Västra Götaland enligt lag (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik;

att en skatteväxling ska genomföras för att möjliggöra detta;

att villkoren för ovanstående ska regleras i ett nytt avtal mellan kommunerna och Västra Götalandsregionen.

Kommuner och region förutsätts utse en företrädare som i anslutning till årsstämman har fullmakt att säga upp nu gällande aktieägaravtal avseende Västtrafik AB från den 1 januari 2012 och teckna nytt avtal med ovan nämnda inriktning.

Herrljunga den 25 januari

REGIONALA ÄGARRÅDET

Birgitta Johansson
Ordförande

Underlagsrapporter:

Skatteväxlingsunderlag

Ansvarsfördelning och samverkansformer

Slutrapport om alternativa ägarmodeller

Underlaget finns även att hämta på www.agarradet.se